

KÖZVÉLEMÉNY.

POLITIKAI TARTALMU LAP.

Megjelen minden csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési árak:		Szerkesztőség-és kiadóhivatal:		Hirdetések jutányos árért közölhetők.	
Egész évre	6 frt — kr.	Győrött, Deák Ferencz-utca 8. szám,		Nyiltteri közleményekért petitorsoronként 5 Kr. és 80 Kr. bélyegdíj fizetendő.	
Fél évre	3 frt — kr.	hova a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési pénzek és hirdetések küldendők.		Kéziratok nem adatnak vissza.	
Negyed évre	1 frt 50 kr.	Hirdetéseket elfogad Nitsmann J. ur parirkereskedése és könyvnyomdája is.			
Egyes szám ára: 5 kr.					

Bisinger-alap.

Győr, 1893. június 24.

Mult számunkban felhívtuk Győrvárosa katolikus közönségét, hogy őrkdjék összemörülten azon, miképen a Bisinger József-féle eredetileg katolikus alapítvány a kegyes végrendelező akarátának megfelelően kezeltsék, s jövödelme ugyan a végrendelet szöszzerinti értelméhez képest a szorongatott emberiség javára használtassék fel.

E figyelmeztetésünk legkevésbé sem sérti és sértheti Győrvárosa közönségének, mint kegyuraságnak öt megillető jogait, — minthogy a kegyur kötelmei közé az 1723 : 71. s 1791 : 23. törvényczikkelyekben az is van sorolva, hogy az alapítványok meg ne károsodjanak, erre felügyeljen a kegyur : sőt az 1557 : 11. és 1569 : 36. törvényczikkelyk világosan rendelik, miként ily alapítványokat, illetve ezek jövödelmeit a kegyur magának el nem tulajdonithatja.

Ez általános jogszabály lévén, a katolikus közönségnek e városban mindenestre feléled és feléledett a joga őrkdni azon esetben, midőn hazánk élő törvényei rendeletének mellözésével valamely kaho-

likus jellegű alapítványa iránt esonkító szándékot észlel, hogy általános tiltakozását közbevesse.

Alapítványaink kezelésének minden egyes mozzanatáról hiteles adatokat ha nem is birunk, de támaszkodva az e városi alapítványi hivatalnak azon okból lett alakítására, hogy katolikus alapítványaink szigorubb ellenörzéseért a központban közvetlen a kegyuri felügyelet alatt kezeltsenek, megvagyunk gyözödvé, miképen sem 1838. évben az alapítványi hivatal felállításakor, sem azután törvényeink azon intézkedése meg nem sértetett, hogy a külön okmány szerkesztésével létre jött alapítványról megerősítés végett a megyés püspökhöz, ugy a magas kormányhoz az illető jelentés be nem küldetett volna.

Nem akarjuk hinni, hogy ez az 1843. évben kihirdetett Bisinger József végrendeletében foglalt alapítványnál ez meg nem történt, vagy elhanyagoltatott volna.

Tegyük fel a legrosszabbat, hogy e kötelességszerű bejelentés a törvényhatóság részéről elhanyagoltatott; e mulasztás ma a törvényhatóságnak jogforrásul nem szolgálhat arra, hogy azon alapítvány vagy

jövödelmei felett egész az adományozás gyakorlásáig souverain joggal rendelkezék, nem idősülhet el ez esetben Győrvárosa közönségének azon kötelme, a mint e bejelentések elmulasztásának tudomására jön, hogy azokat ne utólagozza.

Lévén ugyanis az 1723 : 70. és 105, az 1729 : 27, 1741 : 43 s 1791 : 23. törvényczikkelyekben nyiltan rendelve, miképen az alapítványok épentartása, helyes kezelése, biztos helyre kiadása, kamatok rendes fizetése, ezeknek az alapító rendelése szerinti hováfordítása iránt a legfőbb felügyeleti jog az apostoli magyar királyt illetvén, és ő felsége e legfőbb felügyeleti jogát az 1848 : 3. t.-czik 4. s 13. §-aihoz képest magyar felelős miniszteriuma által gyakoroltatja.

Ha minden alapítvány kezelésére ő felségének az apostoli királynak legfőbb felügyeleti joga kiterjed, és ha az alapítvány az alapító rendelkezésétől eltérő célra fordittatni szándékoltatik, ezen szándék megvalósítását maga az alapítvány kezelője önhatalmulag nem teheti; minél kevésbé rendelkezhetik Győrvárosa törvényhatósága oly alapítvány jövödelmeinek másra fordí-

TÁRCZA.

VII.

A római pápák szereplése a magyar történelemben.

(T. I.)

(Folytatás.)

Valóban lehetetlen nem csodálni a vallásosság, a szeretet és egyetértés remek műveit! Sz. István, sz. László után IV. Béla alatt helyreütnek, a mit a századok rontottak el, alkotnak annyit, a mennyit ezredév sem törölhet el. Mintha csak az ur előre akarta volna jelezni, hogy sem tatár, sem török, hanem a megbomlott lelki és testi egység döntnek meg minket.

Világos példa erre a jövö. A sajói vértanuk unokái nem érezték apáik sebet. Béla és fia, István, meghasonlottak; külön fejedelmi udvart tartottak, párthiveket gyűjtöttek; a királyi pénztár kiürült, a korona javai szétzüllöttek. Bélának neje Erzsébet kun származású; a nagyrészben pogány kunok fölütik fejüket, az ország ismét előbbi nyomorába esik vissza; a királyi tekintély aláhanyatlik, kiadott okirataik mit sem érnek, ha a pápa meg nem erősíti.

A zavar legnagyobb fokra hág IV. v. Kun László uralkodásakor. Hiába veszi X. Gergely pápa

a könnyelmű ifju királyt pártfogásába a büszke Ottokár ellenében; már (1274-ben) a lyoni zsinat és III. Miklós pápa megdöbbenve hallja, hogy Magyarországnak még egy betelepedett pogány törzset sem tudnak megtéríteni, hogy Magyarhonnak, mely előbb nemzeteket vezetett be Krisztus egyházába, legkeresztényibb című királya a pogány kunokkal szövetkezik, pogány czimborák közt pogány ágyasokkal bujálkodik. A pápa tehát sürgösen küldi Fülöp követét az országba; László először megszeppen, kunjai megdöbbennek, megtérést ígérnek, állandó lakhelyek építéséhez fognak. De Lászlót szenvedélyei ismét régi állapotába üzük, konokul ellenszegül az egyházi követnek, a kemény nyaku faj szerte garázdálkodik, fejedelmi vezérével az egyházi birtokoknak esnek. A barátaitól erkölestelenségbe sodort királyon még az „egyház nyilai“ az átok sem fog. Végre az ország jobbjai élnek jogukkal, erőnek erejével akarják megtérkezni öt; de a féktelen király javulása ismét csak rövid, a megkezdett sikos pályán ujra elesik. III. Miklós most Beneventin követét küldi hozzá, maga is inti, fölszólítja a külföldi fejedelmeket is, hogy ők is támogassák kérésait, de nem boldogulnak vele. Az országban mindenütt fejtelenség, elégetlenség dul: a nagyok közül sokan megvetnek minden tekintélyt, lábbal tapossák a törvényt, államot alkotnak az államban, László a pápai követet

üldözöbe veszi, a Budán zsinatra gyült tömeges világiakat és egyháziakat ostrommal szorongatja, a nép elszegényedik, az egész ország ugyszólván koldusbotra jut („László szekere“). A pápa már az egész kereszténységet fenyegetve látja, midőn a szerencsétlen királyt szánalmas sirja az örvény elnyeli.¹⁾

Egyedül a pápák (III. Miklós, IV. Honorius, IV. Miklós) lázas tevékenysége, az egyház élén Lodomér eszterg. érsekkel, kifejtett buzgósága mentette meg az országot a szétdaraboltatástól, ismét az a régi pápai elv, „Magyarországnak önállóan és függetlennek kell lenni“ — mentette meg, hogy a forrongó ország, elsüppedt nemzet nem kerül idegen birodalom, különösen — hogy egyik irónkkal szóljak — „a nagyratörő népeket leigázó Habsburgi Rudolf“ rabszójára. A jövö ezt is igazolta. IV. László után a külső hatalmak az Árpád-házat fiágon kihaltak tekintették. És valóban rendkívüli megütközéssel tudjuk, hogy Rudolf császár — nem tudni mi jogon — 1290-ben Magyarországot Albert fiának hűbérül adta át²⁾ és e bevezett ténynyel akarta meglepni a római széket. Azonban a nagypolitikus IV. Miklósban emberére talált; kurta, határozott csapással elütötte öt és fiát a hivatlan beavatkozástól; ő a

¹⁾ Endlicher; Dr. Balics.

²⁾ Pertz; Dr. Balics.

tása iránt, mely az alapító szándékának eredeti jellegével sehogy össze nem egyeztethető.

És midőn törvényeink intézkednek arról, hogy az alapítványról a megyés püspökség értesítsék, — a jelen esetben, midőn Győr város törvényhatósága az 1838-ik évben alapítványi hivatalát a katolikus alapítványok jobb kezeléseért, szigorubb ellenőrzéseért állította fel; a boldogságos szűz Mária és minden szentek könyörgése eszedezésével végrendelező Bisinger Józsefnek végrendeletében tett alapítványozásáról, hogy a megyés püspökség nem értesített voltna, ezt feltenni nem akarjuk, de ha mégis ez a magas kormánytól való bejelentéssel együtt elmulasztatott:

Me gyés püspökünknek, mint a győri katolikus vallásnak irányában az egyházi teljhatalom gyakorlójának, képviselőjének magas hivatásából folyó kötelessége — legjobb meggyőződésünk szerint — arra ügyelni, hogy egyházmegyéjében lévő jótékony intézetek, alapítványok, mint a Bisinger József-féle, a szenvedő és szorongatott emberiség javára végrendeletében tett és Győr városa mint egyház kegyur alapítványi hivatalában kezelt alapítványa is rendezett állapotban és közhasznu céljának megfelelő karban tartassék.

Nem állhat e püspöki felügyeleti jog tényleges gyakorlásának ellenében az, hogy talán Győr városa részéről ezen alapítvány iránt a kötelességszerű bejelentés, vagy a további évi jelentés nem teljesített, mert mint fentebb érintettük a mulasztás jogforrása nem minősülhet.

Valamint nem állhatnak ellen azon a későbbi időközben bekövetkezett phrazisai az alapítványi hivatalnak, hogy utóbb külön-

böző vallásfelekezettűeknek Győr városa által kezeltetni rendelt alapítványai is Győr városa alapítványi hivatala által kezeltettek, sőt ma már, mint alapítványi hivatal, ily alakban városi közeg nem is létezik; miután e későbbi változatosságok sem át nem alakíthatták az egyes alapítványok jogi természetét, sem Győr városának mint kegyurnak kötelességeit el nem enyészthették.

Bizonyára katolikus vallásunk érdekeinek védelmében fáradhatlan buzgalmu kegyes főpásztorunk, kit atyai gondoskodásáért egy szívvel és lélekkel iskolai önkormányzati testületünk az önkormányzat atyjaként tisztelni szerencsés, kiterjeszti magas figyelmét a tizenkettedik órában bár, de még nem későn a Bisinger-alapítvány katolikus jellegének megóvására és hathatósan fog intézkedni, hogy ez alapítvány jótékony rendeltetéséhez képest rendezett állapotban és közhasznu céljának megfelelő karban fenn és megtartassék.

Az Egyetértés e hó 22-iki számának „Elég a kommentárokból“ című vezércikkében a következőket olvassuk: „Mindenképp a legnagyobb hiba már eleve a kormány javaslatának és a tekintetbe jövő körülményeknek tárgyilagos megvitatása előtt taktikai szempontokat a nagy nyilvánosság elé huzolni és az egyéni tetszésnek szabad prédáján engedni. Ép oly hiba ez, mintha valaki a kormányjavaslat iránt, mielőtt ezeket ismerné, bizalmát nyilvánítja.“ A kecskeméti 48-asok proklamációjában pedig ezeket: „Mi nem hallgathatjuk meg azokat, a kik a testvériség szent eszméjét lábbal tiporva, a vallásfelekezettek közt a gyűlölködést akarják szítani, kik a magasztos függetlenségi eszmét a kormány egyházpolitikájának alárendelik s a szabadelvűség jelmezében a politikai reakziót akarják szolgálni.“

Ugy látszik a nagy port felvert egyházpolitikai kérdések iránt tisztulnak a fogalmak, s a „hozomra“ számító bizalmi előlegezések a kormány

röpke szavaira már kevésbé honoráltatnak, a mint a meghasonlás miatt forrongásba jött pártban a különválás ténye folytán a kedélyek lecsendesülésével a helyes politikának ugy, valamint az etikának korlátai felismertettek, s az anyatejjel őseinktől öröklött vallásos érzelmeknek hazafui álliberalizmus czimen való támadása megszűnőbe jut.

Pozsony városa közgyűlése a városban a millenium alkalmára felállítandó Mária Terézia lovas szobrára hatvan ezer frtot megszavazott, és megbizta Fadrusz János szobrászt, hogy a szobor mintázását minél előbb kezdje meg.

Németországban a választások legutóbbi eredménye szerint százharman vannak a végleg megválasztottak közül a katonai törvényjavaslat mellett, ugyanennyien ellene, de a Freisinnige Zeitung mint komoly lehetőségről beszél, hogy újabb kartell többséggel a katonai javaslat elfogadtatik.

Németország, Vilmos császár biztos értesülés szerint június végén visszatér Potsdamba és július elején személyesen megnyitja a birodalmi gyűlést. (Nordd. All. Zeit.)

A Reichsanzeiger császári rendeletet tesz közzé, mely a birodalmi gyűlést július 4-ére hívja össze.

London. A kabinet kebelében komoly vizsál tört ki, Redmond az alsóházban azon kijelentést tevő, hogy Gladstonenak a homerulebill pénzügyi szakaszaira vonatkozó javaslatát Angliára nézve becseletlenek, tehát elfogadhatlannak találja. (N. Fr. Pr.)

Párizs. Egy kanadai származásu irnok az angol nagy követségen rendszerint Austin Leenek, az első titkárnak felügyelete alatt dolgozott, ez irnok néhány irományt hazavitt, ezeket lefotografálta, s másnap visszahozta az eredetieket. Utóbb gyanu folytán elbocsátották, de már sok irományt lefotografált s egy eredetit el is lopott. Ezt Millevoje képviselő tegnap megmutatta Develle miniszternek. A Soleil szerint legtöbb tény lord Dufferin idejében játszódott le. Megvan fotográfia másolatban a nagykövetség az angol kormánnyal való egész levelezése az olasz kölesőnről, továbbá egy-

hittelen László után erős, hithű királyt akart az országnak és ez a nápolyi Martell Károly vala. Károly anyai ágon rokonságban volt az Árpádokkal. Azonban valójában volt még egy aranyág, aranyér a párduezos Árpád véreből, Endre, II. Endre István fiától, a kit Beatrice anyjával együtt menekülésükben IV. Incze vett pártfogás alá és nevelt föl, származott, már a magtalan IV. László hívta udvarába. Lodomér érsek sürgetésére Endre áruhában Budán termelt és miután Tivadar, fehérvári prépost „hüség és eszélyes módja — ugymond később maga III. Endre — a szent koronát kellő időben kezére adta“ egy két napra László holta után Fehérvárról megkoronázta. Ámde Lodomér hasztalan iparkodott a szétszilált országban, rendet csinálni, az oligarchákat III. Endre számára megnyerni; azok megszokták a fejtelenséget és mivel a király a buzgó és hazafias érsek tanácsára az országgyűléssel, majd az egyházi zsinattal akart fékülettségüknek gátat vetni, azok (Pectáryak, Budaméryek, Csákyak, Németujváryak) Albert osztrák herczeggel szövetségbe és versenyt pusztították az érsek és főbb hiveinek javadalmait.¹⁾

VIII. Bonifác pápa eléggé kifejezi soraiban az ország tengernyi szenvedéseit (1299-ben) „Mennyit vesztett az ország egykori állapotából! . . . Igen félünk, hogy ugy anyagi, de még nagyobb

¹⁾ Fejér: Codex: Theiner.

lelki veszedelem előtt áll. Ha Isten esodája és az apostoli szék gondossága nem segít rajta az ország alig állhat lábra — sirnunk kell felette és segítségére sietnünk.“¹⁾

A sok baj és aggodalom kora sirba döntötte III. Endrét; a főurak hatalma — minék ő legkevésbé volt oka — lángban összezapott a királyi trón felett.

III. Endrével kihalt „az utolsó aranyhajtás (1301-ben) — mint István nádor 1303-ban ez utolsó Árpádot nevezte — szent István nemzetiségéből és véreből“. Csak egyetlen leánya, Erzsébet, maradt életben. „S a serdülő szűz megsiratta atyját és az elárvult országot; a temetésnél már nem voltak könyei. Midőn a gyászszertartás végén a sirboltban az Árpádok czimerét megfordították, Erzsébet szívet hasító sikoltással rogyott össze atyja koporsója mellé. E rázkódtatást követte hosszú betegség, a betegséget új, szent életirány, hogy az Árpádok családja szent sarjjal végződött e sokat szenvedett nemzet a küzdő egyház virágos és gyümölcsös kertjében.

Miután a kereszténység szelleme az Árpádok alatt annyi küzdelem után nemzetünk vérevel elválaszthatatlanul összefort, a vérepepektől harmatos, a tenger könyűtől sós, egészséges talajban a kis mustárfa olyan terebélyes lön, hogy nem-

¹⁾ Theiner: Dr. Balies.

zetek pihentek meg árnyékában, hogy ágaival az egész ismert világot beárnyékolá.

A „Vegyes-királyok“ korszaka a legdicsőbb napokat foglalja magában nemzetünk életéből. A pápai szék isteni fénye mig eddigelé, mint a nap emelkedőben csak egy-egy oldalról világította meg hazánkat és hosszabb árnyat vetett maga után, most, midőn egünkön befolyásával a tetőpontra hág, fényével egyszerre mindent eláraszt, mindent annyira megvilágosít, hogy az egész keresztény világot betölti ragyogásával, ugy hogy a nagy dicsőséget csak hanyatlás, de emelkedés már nem követhette.

A talaj erre már el volt készítve. A cseh Venczel, a bajor Ottó, hogy Horváth Mihályval nevezem őket, ez „árnyék-királyok“ alatt a nagyobbára IV. László alatt elhintett mag tovább burjánzott. A jobb érzésűek végre már elszörnyedtek a hongyilkoló rendtelenség és testvérmarczangolás miatt, azt 1307-ben Rákoson összegyűltek szabad király-választásra és, hogy ne tán ugy tűnjék föl, hogy a pápa adott királyt — a személyesen jelen volt Róbert Károlyt, Martell Károly fiát, a pápa beavatkozása nélkül szabadon megválasztották és a törvényes örökösödés szerint hűséget esküdtek neki.

A szentséges atyának a választás igen kedvére volt. Nemsokára megérkezett V. Kelemen bullája, „a mely Károly jogait az örökösödés sze-

sorozata a szubvenzióknak, melyeket az angol érdekek képviselőit fizettek, minden név mellett ott van az összeg is, melyet az illető kapott. (Egyetértés.)

Párizs. Phippsangol ügyvivő a Cocarde közléseit szemérmetlen koholmányoknak jelenti ki. Jeleltik továbbá, hogy nem rég az angol nagykövetségnek megvételre kínáltak egy tőle állítólag ellopott irományt, a nagykövetség nem engedett a zsarolási kísérletnek, mert azt apokrifnak tartja.

Párizs. A Cocarde szerkesztőségébe házmozgást tartottak, ez alkalommal a szerkesztőség kijelentette, hogy a birtokában levő okmányok hitelesek.

Párizs. A képviselőház ülése viharos lefolyású volt, a vádlók számalmas vereségével végződött. Annak a misztifikációknak nevetséges volta, melynek Millevoye legkedvezőbb esetben áldozatul esett, ha ugyan nem tudatos rágalmazónak kell őt tekinteni, a vihart jelző hangulatot hahotává változtatta át. Deroulede a vita alatt lemondott mandatumáról. Millevoye a ház méltatlankodásának súlya alatt összeroskadva, a szószéken demisszionált. (N. Fr. Pr.)

Belgrád. A szkupstina válaszfeliratában kijelentett határozat, hogy a volt liberális kabinetet vád alá fogják helyezni, mindenféle a legnagyobb feltűnést kelti, mert az, hogy egy egész kabinetet a vádlottak padján vonjanak számadásra kormányzati tetteiért, nem közönséges dolog. (Egyet.)

A vámiletekeknek ezüstben történő fizetésénél vagy biztosításánál a törvény értelmében szedendő aranyárkeletpótlék 1893. évi július hóra huszonhárom százalékban állapított meg.

Az osztrák-magyar bank főtanácsának legközelebbi ülésében hozott gyakorlati határozathoz képest a két pénzügyi kormányzat fokozatosan a szerint, a mint a forgalom meg fogja bírni, bankjegyek ellenében ezüst forintokat ad központi kincstárából, ezeket az állampénztárak a koronákkal egyidejűleg hozzák forgalomba.

rint fejtegette és a nemzetet megnyugtatta. Róbert Károly ügyeinek támogatására, azonkívül a rend és fegyelem orvoslására elküldötte, Gentilis bíboros követet. Gentilis mindenképp a féktelen oligarchákat igyekezett megnyerni és hogy a hatalmas Csák Mátét lekenyeresse, őt a király és mintegy az ország gyámjává tette. Pesten az egybegyűlt rendek előtt remek megnyitó beszédet tartott, igyekezett meggyőzni az országot a pápa jóakaratóról, azért, hogy a pápai felsőbbségnek még látogatását is elkerülje, a nemzet szabadon választott királyát megerősítette. A lelkesedés oly nagy volt, hogy azonnal törvénybe hozták; hogy 1. a szabad közmegegyezés folytán megejtett királyválasztás az egész hazában kihirdetendő, 2. hogy a bíborostól megáldott koronát egyelőre mindenki az igazival egyenlő jogúnak tartsa, 3. hogy a ki Róbert Károlyt nem ismeri el, egyházi átok alatt legyen.

A szent korona ugyanis Apoc László, hatalmas erdélyi főúr kezében volt; hosszú alkudozás után az egyház átka megtörte nyakát és Róbert Károlyt Szekesfehervárott a megszerzett ősi koronával 4-szer is megkoronázták. Ugyancsak ekkor, hogy a rendetlen házas élet többé oly botrányt ne okozzon, mint IV. László alatt, a királynak a többi föltételeken kívül meg kellett esküdni, hogy hitvesét szentségi becsületben tartja. Miután így a pápa folytonos segítsége és utánjárása mellett

Petitiot az országgyűléshez a polgári házasság stb. ellen.

(Pr. D. után.) A tudós és szabad szellemű báró Arétin az angol szabadságról irt értekezésében azt mondja: „Minden, ami a nap alatt van, véget ér, — ez fog az angol szabadsággal is megtörténni s ezzel együtt mint Róma és Lacedemon, maga az állam is elmulik: mi akkor fog bekövetkezni, ha a törvényhozó hatalom a végrehajtóénál romlottabb lesz.“

E megdöbbentő jóslat egészen meghűti vértünk, és önkénytelenül tódulnak a kérdések agyunkba, vajlon axioma-e ez, mely szükségképen eredményezi saját okozatját mindenütt, — vagy csak alkalmi mondat, mely egyedül Albion népére illelnek?

A haladás fejlődése magában hordozza-e az enyészet csiréit, vagy csak az elhibázott lépés csuszamlásának okozója-e a megsemmisülés?

Ezredéves multunk végnapjaiban, midőn az eddig tényezőül állott érdekkötéletek szétszaggattnak, méltó tárgy ez a gondolkodásra és igen jogosult, hogy annak valóságaért, megfajtéseért az államlét elemeit kutassuk, okozati egybefüggését taglaljuk: és mint elvont eszméből következők utján az alapigazságokat levonjuk annál inkább:

Mert ugyan egy elmeóriás, Johnson David tollából „Political Comedy of Europe“ hatalmas ostorként csattog a mai politikai helyzetre annak kimutatása, hogy Európának mai politikai rendszere minden parlamentarismus mellett szemfényvesztő komédia, hol a hatalmi vágy többségcsinálásának mesterkéltségénél s ezért mindent megengedésnél jobb az egy jóindulatu egyénnek tisztességes abszolutismusa, mindenesetre pedig e kormányzási mód olcsóbb a mostani komédiás alkotmányos állapot torzainál.

Ha ehhez még Gladstonnak legközelebb az angol képviselőházban tett nyilatkozatát írjuk, miképen „az újabb nemzedékekben az államlét új szerveket s módokat talált arra, hogy szenvedéssel sujtsa az emberiséget, és ezek a militarismus rendszerének neve alatt foglalhatók össze, mely már magában véve is rettenetes ostora és borzasztó átka a civilizációnak.“

az ország belül rendbe jött, Károly figyelmét a déli tartományokra fordította. És a pápa engedelmével a délen lázongó eretnekeket, a nyugtalan szerbeket, csakhamar megtörte. Anjou létre a legnagyobb magyar királyaink egyike; nemzetünknek kifelé tiszteletet szerzett. XX. János pápa közbenjárására — mert rokonai kizárták őt a családi birtoklásból — Johanna kezével megnyerte fiának, Endrének, a nápolyi trónt, Lajosnak pedig reményt támasztott a lengyel koronára.

Lám eképen egyengették el a pápák az utat, hogy Magyarhonnak oly királyt támaszsanak, ki a magyar névvel és dicsőséggel betöltse Európát. I. Lajos megkoronáztatása után azonnal szent László sírjához zárandokolt, őt választotta példaképül minden ügyiben. Ez első lépése és a magyarok Nagyasszonyának kiváló tisztelete folytán méltán megérdemelte a magyar nép általános rokonszenvét és kegyeletét.

Nemsokára meggyűlt a baja az olaszokkal. Lajos már előzőleg sürgette Endre öcscsének megkoronáztatását, de az olaszok, különösen a Tarenti és Durazzói hercegek, fondorlatai addig késleltették a pápát, míg Endrét, kinek boszujától féltek, oroszva (1345-ben) meggyilkolták. Lajos sajtó kebellet vette híret hön szeretett öcsese ilyen méltatlan halálának és kétszer vezette diadalmas seregét Nápolyba. Szilárd föllépésére a pápa a gyilkosokra átkot mond; a főbb czinko-

Kell, hogy a tudomány hatalmával megvilágított értelem a tevékenységre termett embernek ellenállhatlan erejével, a történelem tanúságára támaszkodva, a nép műveltségének közerkölcsőségével, ennek fenségével megszilárdíthassa az államlétet, hogy megteremthesse annak, úgy benne az egyeseknek jólétét.

A magyar állam fogalma ezredéves valóság, elidegeníthetlen jog, és azon alapoknak, melyek ezredéves fennállását okozák, megrendíthetetleneknek kell maradni, azoknak a közművelődés általános haladásában teljes erejükben érvényesülnie kell.

Mindenesetre bajos helyzet az, hogy a mohácsi vész óta Európa szemében a magyar állam létezése szünetelőnek tekintetik, — és így beléletünk fejlődésében nemzeti geniuszunk figyelmen kívül hagyása miatt tervszerű szibbadást kénytelenek valánk túrni a folytonos tusák szakadatlan láncolatában.

De tény az, hogy a magyar állam léteznie meg nem szűnt.

Hogy romdűledékei alá ne temetkezzünk, a jólét, a fennmaradás politikájának elburkolt titkait, elfedett tényezőit kell egész őszinte határozottsággal keresnünk, s ezeknek haladása, izmosodása utjaiból a fejlődhetés gátjait eltávolítanunk: a fennállás tényezőinek alapos megismerésénél annál inkább kell óvatosoknak lennünk, mivel köztudomású a történelemből, hogy míg a nyugat nemzetének közművelődését saját államhatalma ápolta, a magyar népet, ösközművelődésének árva ügyében mostohakezek intézkedtek, kik mindenkor oly intézmények alkotását negélyezték, melyek az általános haladás követelményeként tálatattak ugyan fel, valóban pedig még a növekvő nemzedékben is a magyar jelleg felsarjázható eszméinek kiirtása vala a cél.

A multban kutató s a történelemből tanuló ész kétségtelenül megleli azon alapigazságot, hogy *magyar hazánk ezredéves intézményeinek, államlété fennállásában erősege katolikus vallásunk hitelvei, a magyar nép vallásos erkölcsének szilardsága szivóssága valának*, hogy bármi csapásai alatt a kéréltetlen sorsnak rendületlen bátorsággal haladott a magyar az Ur útjain s szent buzgalommal áldva a Mindenható szent akaratát, mindazt, mi a ma-

sokat, köztük a kétszínű Durazzói Károlyt, kivégeztette vagy elfogatta.¹⁾

A pápa beleegyezésével fölvetta a jeruzsálemi és szicíliai király címet, de mivel tapasztalta az olaszok ellenszenvét, a vádolt Johanna ügyét a pápa és az Ur ítéletére bizta, — és a lovasias fejedelem tekintetét inkább a lithvánoktól és tatároktól fenyegetett Lengyelhonra vetette.

Az alvidékeken a szerbek is fölöttébb fészkelődtek. Dusan fejedelmök Macedonia elfoglalása után fölvetta a „czár“ címet, Lajos fensőbbségét pedig nemcsak hogy elvetette, hanem Velencevel ellene szövetekezett; mi több, a pápából valóságos csufof ütöttek.²⁾ A nagy király tehát az egyház tiszteletének öregbítésére, saját koronájának megszilárdítására síkra szállt.³⁾ VI. Ince pápa öröme erre oly nagy lett, hogy a bíborosok gyülekezetében őt ünnepelesen „az egyház zászló tartójának“ nevezte ki. De a büszke Velence árnya most eltérítette őt ez utjáról; azonban csakhamar nyakára lépett gögösségének, lekeltett mondanía Horvát és Dalmátországnak még a címéről is örökre, azonkívül évenként 100,000 aranyat; továbbá keményen megdorgálja, hogy akadályozza Lajost abban, hogy „Rác országban is meggyujtsa a hitnek világát.“⁴⁾

(Folyt. köv.)

¹⁾ Fejér; Gravina i. h. Dr. Cargei.

²⁾ Hist. ect.

³⁾ Tejes

⁴⁾ Bayrald; Joan. Arch.

gyar nép szellemével, természetével, jellemével, multjával meg nem egyeztethető, a mi a fejlődésnek nem természetes útján felszínre jutott torzszülemény vala, vallásosságához ragaszkodó becsületes katolikus nép benső meggyőződéséből idegen terméknek tekintette, azzal soha nem azonosult.

És mert mi a történelem e tanításából a katolikus vallás iránti buzgalomban az eszmének tiszteletét, uralmát üdvözöljük, mely világító loportként tündökölt a magyarnak haladása fejlődésében, azon állhatatos meggyőződésünkben, hogy az eszmék hajthatlanok, és oda tódulnak, hol azokat legjobban üldözik, s láthatlan szállnak tova a keblekbe, hogy az ész akaratával, a szív érzelmével szétmorzsolják az ellenes bálványokat, és ma is szent hitünk, hogy a történelem folyamán felmerülő gátak elenyésznek az eszmék viharai között.

Teljes reményünk, miképpen a polgári házasság és vallási indifferencia ugy egyéb a felszínre dobottreform torzok által elanyagiasított, a kormányzat összpontosító törekvéseivel és a militarizmus követelményeivel összefüggő, naponta óriási mérvben magasodó közadók miatt elkeseredett, mindinkább a közügyektől idegenkedő mai nemzedék sokkal inkább irtózik a kormány egyházpolitikája által szent vallásunkon ejtett sérelmek létesülhetésének még gondolatától is, hogysen saját nemzetünk fenállásának, erősségének, szent hitünknek védelmében egybeforrottan szíve meghamisíthatlan sugallatából kötelességét buzgón ne teljesítse.

Magyarország törvényhozásának főrendiháza ez évi május hava 10-én huszonöt szavazattöbbséggel kimondotta, hogy haladni kíván tántoríthatlanul hitelveink megvallásában, hűséges gyakorlásában, lankadást nem ismerő védelmében, kimondotta, hogy a kormánynak lényegében az államot és a társadalmat alapjában megtámadó, és vallástalanságot törvényesítő és istápoló egyházpolitikája programját, nemkülönben e programmkörül eljárását nem helyesli, ahhoz nem járul.

A felsőházban szent vallásunk kegyurai és többen azon 108 gyökeres nemzetségnek ivadéki, kik a honfoglaló Árpád fejedelemmel együtt e hazát a magyar nemzetnek megszerezték és szent István királyunkkal együtt megalapították, tüzték ki e zászlót, mely hitelveink védelmében az örök igazságokból fakadó vallásunk szent tanai diadalát hirdeti.

Kell, hogy a magyar 108 gyökeres nemzetségének zöme, katolikus népességének közönsége egyenként s a maga összeségében nyilatkozzék, kell hogy e nyilatkozatát az országgyűlés elé terjeszse petíció alakjában, kell hogy az egészséges eszű, s semmi torzítást be nem vevő romlatlan magyar nép öröködjék azon miképpen törvényhozó hatalma a maga üdeségében a magyar nép valószínű akaratának visszhangját képezze, — és állam életünk fenállhatásáért a végrehajtóénál romlottabb ne lehessen.

Azért használjuk az időt, és munkálkodjunk azon, hogy a kormány egyházpolitikája ellen minden egyes katolikus közönség az országgyűlés előtt petícionáljon.

Itt az idő, — előre! —

KÜLÖNFÉLÉK.

Külföldi tanulmányut.

Harminez középiskolai tanár, részben az állam, részben a gymnasiumokat tartó szerzetes részben saját költségén négy hétre Görögországba utazik: a június 23-tól július 20-ig tartó tanulmányutban résztvevő tanárok e hó 22-én összegyűltek az egyetem régiségtani muzeumában, az

utazás módja rendezése felett értekezendők. Az utazásban résztvevők közül hét világi az állam, hat világi és egy szerzetes a maga költségén, tizenhat szerzetes pedig szerzete költségén utazik. Az utazók között Pannoniálmáról Bódis Jusztin, Győről Samu Ferencz, Esztergomból Gergely Lénárd, Sopronból Hollósy Ruppert neveit olvassuk. A társaság 23-án este 7 óra 45 perczkor indult Triesztbe, innen szombaton déli 11 órakor indultak hajón és Brindisiben kötnek ki vasárnap este; jövő csütörtökön Patrasba érkeznek 29-én Athenban, innét kirándulnak Aeginára, Eleusisba, Korinthusba, Mycenaebé, Tyriusba és Naupliába, megnézik Pyreust is, — július 14-én Konstantinápolyba utaznak s innét 18-án indulnak haza Budapestre. (Egyetértés után.)

Artézi kut furás.

Titelben egy artezi kut furásánál ritka természeti tünemény tanui valának, az ott dolgozó munkások, viz helyett tűz szakadt a munkások nyakába, e hó 19-én reggel 10 óra felé százöt méternyi mélységből óriási zajjal kénkőszagú hideg levegő csapott fel a magasba, rögtön utána hamu színű izzó por vetődött fel mintegy 25 méternyi magasságra.

Eskületétel.

Rimely besztercebányai püspök e hó 19-én délelőtt fél tíz órakor tette le az esküt ő felsége a király kezébe, az eskütételen jelen volt gróf Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter, az eskümintát Szüry Dénes kultuszminiszteri tanácsos olvasta fel.

Schlauch bibornok.

Schlauch Lőrincz nagyváradai biboros püspöknek ő es. és apostoli királyi felsége kedden. július 20-án délelőtt 11 órakor tartott nagymise után tette a bécsi Hofburg plebániatemplomban a biborosi biretumot ünnepélyesen fejére.

Kohl Medárd — apát.

Kohl Medárdot, a hercegprimás titkárát, legközelebb telki apátá fogják kinevezni.

A hercegprimás utazása.

Vaszary Kolos biboros hercegprimás e hó 20-án Rómából Balaton-Füredre érkezett.

„Bon Pasteur“ apácák.

Párizsban nemrég egyesület alakult az utcai szabadságok ellen és életharcz vivatik a boulevardban divó szemérmetlen jelenetek kiirtásáért, az egyesületnek egy képviselőtagja meginterpellálta a belügyminisrt, tiltsa el a ledérképek és rajzok nyilvános kifüggesztését, az interpellációt siker koronázta. Mikor leszünk mi ennyire!?

A Budapestben divó erkölestelenségnek szintén van egy szomorú különlegessége, ez a még kiskoru leányok elzüllése. Gyufaárus, vízfordó leányok, senki gyermekei csavarognak a városban, azután nyomtalanul eltűnnek, míg a rendőrség valamely zugban felszedi őket, legnagyobb részük csakhamar a kórházba kerül, újra botlanak, sülyednek szédületes gyorsasággal, undorító és hajmeresztő multuk után még huszadik évük előtt hiába küzdenek a gyógyíthatlan tudóvész ellen.

A bűnös szerelemnek ez ifju csemetéit idejében megmenteni a végső elzülléstől s visszaadni a társadalomnak, mint hasznavehető munkás leányokat, ezt megvalósítani csak a francia nők valának képesek.

A Bon pasteur apácászerzetet Augiersben levő klastromukban a mellette lévő az elzüllött nők menedékházával együtt néhány évvel egy magyar grófné, ki egy olasz hercegnek az özvegye, Nyomatott Nitsmann József könyvnyomdájában, Győr. 1893.

meglátogatván, nyomban elhatározta, hogy ő ily intézetet hazánk fővárosában létesít.

És már egy éve, hogy zajtalan működve az elzüllött nők menedékháza jótékonyága által hihetetlen sikerrel dolgozik a fővárosban.

Ó-Buda legkieisebb részén a hegyekbe nyuló szálló-utczában felirat nélküli kétemeletes ház látható; ebben Vaszary hercegprimás megbízásából Kirschhofer Ó-Buda érdemes plébánosának teljhatalmu felügyelete alatt Augiersből Budára jött „Bon Pasteur“ apácái foglalkoznak lélekemelő missziójukban, az intézetben ma harminczkét növendék van, és erkölcsi eredménye az, hogy egész önmegadással végeznek az itt felvettek mindenféle házi munkát, mi a javulásra térés első lépése.

A hét apácza élén Augusztin nővér áll, a kin az elzüllött nők rajongó szeretettel csüngnek, és a kinek minden egyes leány bűnbánólag gyón meg; érdekes körülmény, hogy mielőtt az apácák Budára jöttek, bámulatos szorgalommal és kitartással sajátították el a magyar nyelvet, melyre Augiersben gróf Zsigra nővér tanította őket, a tannyelv tehát és a kötelező társalgás nyelve az alapító urhölgy óhaja szerint a magyar.

A jobb utra való térítést a vallásosság és a munka megkedveltetés alapján fogatosítják. Az a nő, a ki vallásos és a ki szeret dolgozni, el nem züllik.

A menedékház tagjai egy nagyon helyes intézkedés folytán családi néven nem ismerik egymást, csak keresztneven szólnak egymáshoz, folyton felügyelet alatt vannak, még éjszaka is apácza őrködik felettük, nehogy eszükbe jusson feltárni multjokat.

Ime! egy újabb nyilvánulása szent vallásunk erkölcsi erejének és a keresztény szeretet jótékonyágának.

A nyitrai püspök beigtatása.

Bende Imre nyitrai püspöknek beigtatása folyó hó 20-án történt, a püspök selyempalástban vonult harangzugás, mozsárlövésnek s orgonaszó mellett nagy papi kísérettel a templomba, — a püspöki trónon felöltötte ornatusát, az infulát s pásztorbottal kezében hirdette ki az apostoli király kinevezési okiratát, ugy a pápai bullákat a kinevezéséről és az egyházmegyei papsághoz a hűségre, engedelmességre intésről, a szokásos üdvözlés után a főoltár melletti szószéken hazafias, remek szónoklatot tartott, — délután két órakor banquette volt s a honvédsátor rengeteg helyiségében, — ebéd után a honvédsátor mintegy varázsütésre nagyszerű vásártérre változott s a főispánné vezérlete alatt nyoleczvan hölgy egyesült virág, pezsgő, szivar s a többi árucikkeikkel gyűjtögetni a szegények számára, ezalatt a főgymnaziumi ifjuság disztornázást tartott, este pedig a sátor tábortermében rögtönzött táncvizalom rekesztette be az ünnepséget.

A budavári Mátyás-templom.

A budavári Mátyás-templom belsejében lázasan folyik a munka, hogy augusztus hó 15-én a templomszentelés megtartható legyen; az is tervben van, hogy a végleges megszentelést az ország hercegprimása a millenium idején végezné nagy ünnepélyek között s most csak annak Cselka Nándor vikárius által való megáldása fogatosítottatnék.

Ujonnan kinevezett nunczius.

Ő felsége a király Antonio Agliardi caesarei érseket, az ujonnan kinevezett apostoli nuncziust a hivatalos lap szerint e hó 17-én Bécsben ünnepélyes kihallgatáson fogadta és meghitelező iratát átvette.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

KRISZTINKOVICH EDE.